

NHẬT KÝ – TỪ ĐIỂN

Một dụng cụ hỗ trợ các em có kinh nghiệm
di cư học tiếng Ba Lan

**BÀI HƯỚNG
DẪN DÀNH CHO BÔ MẸ**

Projekt współfinansuje m.st. Warszawa

Dự án „Biết ngoại ngữ là siêu năng lực! Hỗ trợ kỹ năng nói ngoại ngữ của học sinh tại các trường cơ sở Vác-sa-va”
được tài trợ một phần từ ngân sách Thủ đô Vác-sa-va

Biết ngoại ngữ là cánh cửa mở ra kiến thức.

Roger Bacon, nhà triết học nước Anh

Các vị phụ huynh thân mến!

Nếu bạn đang đọc bài hướng dẫn này, ắt con của bạn phải đang đi học hoặc sẽ đi học ở trường học ở Ba Lan.

Đối với nhiều trẻ em, bắt đầu đi học là một sự kiện quan trọng. Khi con chưa biết giỏi ngôn ngữ được dùng trong giảng dạy thì chắc chắn việc đi học trở thành một thử thách càng lớn đối với con.

Ngôn ngữ không chỉ là một công cụ thu nhận kiến thức. Ngoài ra, ngôn ngữ đem lại cảm giác được an toàn. Khi con biết tiếng Ba Lan, con sẽ hiểu rõ các bạn cùng lớp đang nói chuyện về chủ đề gì và giáo viên đang muốn con làm gì. Những điều đó không chỉ làm cho con được học hành dễ dàng hơn mà còn có ảnh hưởng đối với cảm giác con có khi đang lên lớp.

*Vì vậy, bạn không nên đợi đến lúc con sẽ tự học tiếng ở trường, mà bạn nên giúp đỡ con học tiếng Ba Lan luôn. **Kể cả khi bản thân bạn không biết tiếng Ba Lan giỏi, bạn vẫn có thể hỗ trợ con được.***

Làm thế nào? Bạn hãy sử dụng „Nhật ký – từ điển”!

„Nhật ký – từ điển” là gì?

Đây là một dụng cụ hữu ích trong quá trình phát triển kỹ năng tiếng Ba Lan. Đây là một loại nhật ký. Hàng ngày, người lớn (bố mẹ hoặc giáo viên) giúp đỡ con ghi vào các sự kiện quan trọng xảy ra trong cuộc sống. Con có thể viết về những gì xảy ra ở trường, ở nhà, cũng như về những gì sẽ xảy ra trong tương lai.

„Nhật ký – từ điển” được tạo ra dựa trên kỹ thuật điều trị trị liệu ngôn ngữ – tâm lý học gọi là „nhật ký sự kiện”¹.

Kinh nghiệm lâu dài của các chuyên gia điều trị sử dụng phương pháp này cho phép xác định rằng việc viết nhật ký đẩy nhanh quá trình học tiếng, giúp đỡ con có cảm giác được an toàn trong nhiều tình huống xã hội khác nhau cũng như hỗ trợ sự phát triển của con về mặt cảm xúc.

„Nhật ký – từ điển” dành cho ai?

„Nhật ký – từ điển” là một công cụ dành cho các trẻ em cần được hỗ trợ trong việc học tiếng Ba Lan là ngôn ngữ thứ hai. „Nhật ký” chủ yếu dành cho các con có kinh nghiệm di cư mà đang hoặc sắp đi học ở trường Ba Lan.

„Nhật ký” được dành cho trẻ em có trình độ tiếng Ba Lan khác nhau và có độ tuổi khác nhau. Tùy theo trình độ ngôn ngữ của con, các nội dung cần điền vào Nhật ký sẽ phức tạp hoặc đơn giản.

Chúng tôi khuyên các nhóm trẻ em sau nên dùng nhật ký:

- **các trẻ em Ba Lan từ nước ngoài về**, đặc biệt là các trẻ em nói tiếng Ba Lan ở nhà nhưng dùng tiếng khác khi giao tiếp với các bạn cùng tuổi, khi đi học mẫu giáo hoặc đi học tại trường.
- **các trẻ em là con của người nước ngoài**, đặc biệt là các trẻ em hàng ngày nói chuyện với bố mẹ bằng tiếng nước ngoài,
- **trẻ em trong các gia đình đa văn hóa**, dùng nhiều ngôn ngữ khi giao tiếp hàng ngày, khi tiếng Ba Lan là tiếng trẻ em biết kém hơn.

Các lợi ích khi viết Nhật ký

Khi viết „Nhật ký – từ điển”, trẻ em được hưởng những lợi ích sau:

- **được luyện tập ngôn ngữ trong hội thoại**: các hội thoại con ghi vào nhật ký cũng như các mẫu hội thoại có sẵn sẽ giúp con học được các cụm từ hay được dùng trong môi trường trường học.
- **được mở rộng lượng từ vựng** có thể dùng được trong các loại tình huống xảy ra tại trường;
- **được khuyến khích ôn lại các từ và cụm từ mà con đã học được**: khi ghi vào quyển sổ các tình huống đã xảy ra với mình, con có thể nhớ lại những tình huống đó và kể cho người khác nghe;
- **được dạy cách đặt câu hỏi và trả lời câu hỏi** trong những tình huống thường xảy ra trong trường;
- **được giúp đỡ chia sẻ với người khác các nhu cầu và các suy nghĩ của mình** bằng cách con ghi vào và luyện tập các từ và cụm từ;
- **được hỗ trợ sự phát triển về mặt cảm xúc**: nhật ký giúp đỡ con đặt tên cho các tình trạng cảm xúc khác nhau và hiểu tốt hơn những tình trạng đó;
- **được hỗ trợ trong việc tạo ra hình ảnh tích cực của bản thân mình**; con sẽ tự thấy mình là người tích cực, biết

¹ Người đầu tiên sử dụng phương pháp này là bà Wacława Zuziowa, chuyên gia trị liệu ngôn ngữ vào những năm 60 thế kỷ XX. Hiện tại nhật ký sự kiện là một trong những kỹ thuật được sử dụng để khuyến khích sự phát triển ngôn ngữ trong khuôn khổ phương pháp điều trị gọi là Phương pháp Kraków. Người sáng kiến phương pháp này là giáo sư – tiến sĩ khoa học Jagoda Cieszyńska, nhà tâm lý học và chuyên gia trị liệu ngôn ngữ.

đối mặt với các tình huống xã hội yêu cầu con phải dùng tiếng Ba Lan (mặc dù nhiều khi con chưa thông thạo tiếng này);

- **được học về quan niệm trình tự thời gian;** sau đó, con sẽ hiểu được ngữ pháp và mối quan hệ thời gian giữa các sự kiện trong quá khứ, hiện tại và tương lai một cách dễ dàng hơn;
- **được chuẩn bị tinh thần để đối mặt với các sự kiện có thể xảy ra tại trường và tại những hoàn cảnh xã hội khác:** điều đó đem lại cho con cảm giác an toàn.

„Nhật ký - từ điển” đem lại lợi ích cho cả bố mẹ nữa:

- **nhật ký cho phép tăng cường mối quan hệ với trẻ em:** bố mẹ có thể theo dõi kịp thời các thành tích và kinh nghiệm của con khi đi học;
- **nhật ký đặt cơ hội cho bố mẹ được hợp tác có hệ thống với giáo viên của con:** giống như bố mẹ, giáo viên có thể theo dõi những gì con diễn vào „Nhật ký – từ điển” và giúp đỡ con viết nhật ký.

Trong „Nhật ký - từ điển” có những gì?

Nhật ký được chia thành 3 phần:

Phần 1

„**Nhật ký – từ điển**” **chính của trẻ em**. Đó là quyển sổ gồm vài chục trang, là một khuôn mẫu để con có thể tự sáng tạo các nội dung diễn vào. Mỗi trang có chỗ để diễn ngày tháng năm, để mô tả sự kiện/ghi hội thoại liên quan đến ngày đó và để diễn vào thông tin về tâm trạng của con. Bên cạnh phần dành cho việc diễn nội dung vào còn có phần dành cho cái gọi là „ký ức của ngày”, đó là một sự kiện hoặc một việc đặc biệt quan trọng đối với con.

Phần 2

Các mẫu hội thoại có sẵn. Phần này bao gồm các hội thoại có sẵn liên quan đến các loại tình huống xảy ra trong trường.

Phần 3

Từ điển cảm giác và cảm xúc. Đó là bộ các hình emoticon cùng với lời giải thích việc những hình đó biểu hiện cho những cảm giác và cảm xúc nào. Dưới mỗi bức tranh có cả chỗ để con có thể ghi vào các cảm giác và cảm xúc bằng ngôn ngữ con biết (không phải là tiếng Ba Lan).

Sử dụng „Nhật ký- từ điển” như thế nào?

Con nên dành khoảng 15-20 phút một ngày để diễn nội dung vào Nhật ký.

Trong phần một của Nhật ký, con **ngày nào cũng diễn nội dung vào, có sự giúp đỡ của bố mẹ (hoặc giáo viên)**. Nội dung này liên quan đến một sự kiện quan trọng từ khía cạnh của con, mà con đã tham gia sự kiện đó hoặc đang chuẩn bị cho sự kiện đó.

Tốt nhất con nên tự viết nội dung vào. Bạn hãy đề nghị con tự mình mô tả một tình huống cụ thể trong cuộc sống. Tùy theo độ tuổi và trình độ kỹ năng viết và đọc của con, bố mẹ hoặc giáo viên có thể giúp đỡ con (viết hoặc vẽ một bộ phận sau khi hỏi ý kiến của con). Nội dung diễn vào có thể bao gồm hình vẽ của con và của những người khác cùng tham gia sự kiện đó. Trong „đám mây” có thể viết lời nói của mỗi người.

Nội dung do tự con nghĩ ra biểu hiện tốt nhất các tình huống quan trọng nhất đối với con. Đó chính là những tình huống mà con thích nhắc lại nhất - con hay nhớ lại những tình huống đó, kể chuyện cho người khác nghe, nhờ vậy con được luyện tập ngôn ngữ.

Mục đích chính của nhật ký là nâng cao kỹ năng ngôn ngữ của con trong những tình huống bình thường ở trường học. Vì vậy, bạn hãy điền vào nhật ký những nội dung liên quan đến chính các hoạt động của con trong trường. Mặt khác, đây không phải là yếu tố duy nhất quan trọng trong cuộc sống. Khi nghỉ giải lao và khi lên lớp, con có thể nói chuyện với các giáo viên và các bạn bè về nhiều chủ đề. Đương nhiên là trong nhật ký cũng có thể viết các nội dung liên quan đến cả những gì xảy ra ở ngoài trường học (ví dụ: bữa cơm ở nhà, chuyến đi mua đồ, chơi ở sân chơi v.v.). Nội dung cũng có thể liên quan đến một sự kiện mà con phải chuẩn bị, ví dụ đến việc đi dự tiệc sinh nhật của bạn cùng lớp hoặc lễ bắt đầu năm học.

Nên chú ý đến việc nội dung điền vào nhật ký phải thực sự quan trọng đối với con.

Thỉnh thoảng cả con lẫn bố mẹ hoặc giáo viên không biết mô tả sự kiện nào của ngày hôm nay trong nhật ký. **Khi hoàn toàn không có ý tưởng nào, tốt nhất bạn nên tham khảo phần hai của „Nhật ký – từ điển”.**

Ở đó, bạn sẽ tìm được nhiều hội thoại có thể làm mẫu và gợi cho con ý tưởng để viết nội dung độc đáo của nó. Ngoài ra, bạn có thể sử dụng toàn bộ hội thoại mình đã chọn, bằng cách cắt nó ra và dán vào trong Nhật ký của con, tại chỗ dành cho việc mô tả sự kiện.

Khi đọc các hội thoại trong phần hai của „Nhật ký – từ điển”, bạn sẽ thấy là tại một số chỗ không có hình của con mà lại để chỗ trống để con có thể tự vẽ tranh. Ở đó, con có thể vẽ bản thân mình hoặc bạn cùng lớp, miễn là hình vẽ phù hợp với nội dung hội thoại. Phương pháp này có mục đích giúp đỡ con gắn bó chặt chẽ bản thân mình với nội dung hội thoại hôm đó mà con dán vào Nhật ký.

CHÚ Ý!

Kể cả khi bố hoặc mẹ không nói tiếng Ba Lan giỏi, bố mẹ vẫn có thể giúp đỡ con viết „Nhật ký – từ điển”. Bạn có thể sử dụng từ điển. Tốt nhất là bạn nhờ giáo viên của con kiểm tra bố hoặc mẹ viết vào nhật ký có mắc sai lầm gì không.

Khi làm việc cùng con để chuẩn bị nội dung điền vào nhật ký, **điều rất quan trọng là phải điền vào phần mô tả tâm trạng của con.** Tại chỗ chỉ định, con vẽ hình biểu hiện cảm giác của con vào ngày hôm nay. Có thể là hình mặt biểu hiện cảm xúc, có thể là hình cả người, cũng có thể là bất kỳ biểu tượng nào của một cảm xúc nào đó, chẳng hạn như khinh khí cầu, quả bom, quà tặng... Tốt nhất nên viết vào cả tên cảm xúc/cảm giác con cảm thấy hôm đó. Bố mẹ có thể nói chuyện với con một chút về những gì con cảm thấy. Như vậy, con sẽ được hiểu cảm xúc của mình dễ dàng hơn. Có lẽ là nếu bạn tham khảo „**Từ điển các cảm giác và cảm xúc**”, tức là phần cuối cùng của ấn phẩm, thì điều đó sẽ giúp đỡ bạn điền vào phần này của „Nhật ký – từ điển”.

Ở phần cuối, tại chỗ dành cho „ký ức của ngày”, hãy để cái gì đó liên quan đến sự kiện được mô tả và được giữ như một đồ lưu niệm. Có thể là hình ảnh, bức tranh do con vẽ, nhưng cũng có thể là một tờ vé, hóa đơn mua đồ, cánh hoa...

Kể cả khi bố hoặc mẹ nói được tiếng Ba Lan tốt, vẫn nên nhờ giáo viên giúp đỡ viết „Nhật ký - từ điển”. Khi giúp đỡ con viết nội dung vào nhật ký, giáo viên phát triển mối quan hệ thân mật hơn với con. Riêng việc giáo viên tỏ ra quan tâm đối với những gì học sinh ghi vào Nhật ký sẽ khiến con có thêm động cơ để tiếp tục điền nội dung vào. Bình thường các trẻ em thích khoe công việc mình đã làm được và sẽ sử dụng các từ và cụm từ mình vừa học trong các tình huống thực tế trong lớp và trong trường.

Khi điền nội dung vào Nhật ký, BẠN BẮT BUỘC PHẢI NHỚ RẰNG:

- các hội thoại phải ngắn và đúng ngữ pháp,
- các lời phải được viết bằng CHỮ IN HOA,
- hình vẽ của các nhân vật trong hội thoại nên giống nhất có thể các người có thật (điều kiện này được áp dụng đối với các hình do bố mẹ vẽ). Không bắt buộc phải là bức tranh chi tiết nhưng vẫn nên biểu hiện các nét đặc trưng của nhân vật được vẽ, chẳng hạn như chiều dài của tóc.

Các ví dụ của trang nhật ký đã được điền vào.

DZISIAJ JEST:
 DATA: 6 listopada 2018
 DZIEŃ TYGODNIA: wtorek

MÓJ DZIEŃ

SPÓŹNIENIE

SPRAWDZAM LISTĘ OBECNOŚCI. CZY JEST .....?

JESTEM.

HANIA KUBECKA?

NIE MA JEJ. JEST NIEOBECNA.

DZIEŃ DOBRY.

DZIEŃ DOBRY, HANIU. SPÓŹNIŁAŚ SIĘ. SIADAJ NA SWOJE MIEJSCE.

TAK, SPÓŹNIŁAM SIĘ. PRZEPRASZAM.

PAMIĄTKA DNIA:

JAK SIĘ DZISIAJ CZUJĘ:

DZISIAJ JEST:
 DATA: 22 maja 2018
 DZIEŃ TYGODNIA: wtorek

MÓJ DZIEŃ

WYCIECZKA

DZIŚ IDZIEMY NA WYCIECZKĘ DO ZOO.

CIESZĘ SIĘ, ŻE IDZIEMY DO ZOO! A TY?

JA TEŻ SIĘ CIESZĘ!

PAMIĄTKA DNIA:

JAK SIĘ DZISIAJ CZUJĘ:

*Nếu bạn giao tiếp với một người bằng ngôn ngữ anh ta biết,
thông tin sẽ đi đến cái đầu của anh ta.
Nếu bạn giao tiếp với người bằng tiếng mẹ đẻ của anh ta,
thông tin sẽ đi đến trái tim của anh ta.*

Nelson Mandela,
Cố tổng thống nước Cộng Hòa Nam Châu Phi, lãnh đạo phong trào chiến đấu chống chế độ phân biệt chủng tộc apartheid

Khi học tiếng mẹ đẻ, bạn nên sử dụng nhật ký như thế nào?

Bạn nên đặt điều kiện cho bản thân bạn và cho con để những gì bạn và con nói chuyện với nhau không chỉ đi vào trí tuệ mà còn đi vào trái tim.

Khi tiếng Ba Lan không phải là tiếng mẹ đẻ của bố hoặc mẹ, bạn nên đặc biệt cố gắng làm sao con không chỉ học tiếng Ba Lan mà còn học cả tiếng mẹ đẻ.

Điều quan trọng là bạn nên tích cực hỗ trợ con trong việc học tiếng đó. Kể cả khi con sử dụng tiếng mẹ đẻ, thì khi lên trường Ba Lan con sẽ giao tiếp với tiếng Ba Lan là chính, nên sau một thời gian tiếng Ba Lan có thể sẽ lấn át tiếng mẹ đẻ.

„Nhật ký – từ điển” cũng là một trong những dụng cụ bố mẹ có thể sử dụng để nâng cao trình độ tiếng mẹ đẻ của con. Nếu bạn muốn hỗ trợ hai ngôn ngữ cùng lúc, tốt nhất là bạn nên làm cho con viết nhật ký bằng hai tiếng. Khi con giỏi tiếng Ba Lan đến mức không cần được hỗ trợ nữa, con nên viết nhật ký bằng ngôn ngữ bố mẹ muốn hỗ trợ.

Ai là người soạn „Nhật ký – từ điển”?

Bà Zuzanna Rejmer – nhà tâm lý học liên văn hóa, từ cách đây nhiều năm nay giúp đỡ các gia đình đa ngôn ngữ trong việc tận dụng tối đa tiềm năng ngôn ngữ mẹ đẻ. Bà cũng hợp tác với các giáo viên và các trường học bằng cách tiến hành các khóa đào tạo giáo viên, triển khai dự án hỗ trợ các trẻ em có kinh nghiệm di cư tại các trường Ba Lan. Trong cuộc sống cá nhân, bà là người mẹ của cô con gái Laura nói hai thứ tiếng và cũng viết nhật ký riêng của con.

Thư mục để tham khảo thêm:

Cieszyńska J., Dwujęzyczność – rozumienie siebie jako Innego [w] Cieszyńska J. Orłowska-Popek Z. Koren-
do M. (red.), Nowe podejście w diagnozie i terapii logopedycznej – metoda krakowska, Kraków 2010

Cieszyńska – Rożek J., Metoda Krakowska wobec zaburzeń rozwoju dzieci., Kraków 2013.

Grzymała-Moszczyńska H., Grzymała-Moszczyńska J., Durlik-Marcinowska J., Szydłowska P., (Nie)łatwe
powroty do domu? Funkcjonowanie dzieci i młodzieży powracających z emigracji., Kraków 2015

Rejmer Z. Dziecko w rodzinie wielokulturowej i wielojęzycznej. [w] Czerwińska K. (red.) Jesteśmy rodzicami
w Polsce. Informator dla cudzoziemców wychowujących dzieci w Polsce., Izabelin 2016